

gaede fra. Da dette Lovforslag sidste Gang var for, spurgtes der særlig om, hvilke Byrder man kunde lægge paa dem, som skulde tage disse Huse, om Landarbejderenes eget Tilskud skulde være stort eller lille, og hvor stort det skulde være, naar det ikke skulde hindre Landarbejderne i at faa Nytte af Loven. Man satte det da til $\frac{1}{10}$, altsaa til 400 Kr. Dog, at disse 400 Kr. ikke vare tilstrækkelige, vare vi alle klare over; der maatte desuden blive Tale om adskillig Driftskapital, saaledes at den Landarbejder, der overtog et saadant Hus, mindst skulde være i Besiddelse af ca. 800 Kr., maaske lidt mere, maaske lidt mindre, eftersom Forholdene vare. De 400 Kr. gik nemlig til Husets Bygning, til Jorden, og det øvrige som Driftskapital. Spørgsmaalet var da: evnede Landarbejderne — og det var jo et vigtigt Punkt i de Forsøg, som vare gjorte i de forløbne fire Aar — at udrede denne Sum? Er det Landarbejderne, som væsentlig ere komne i Betragtning ved Udelingen af disse Huse? Have de kunnet skaffe Midler til at overtage dem, eller er det delvis andre Samfundsklasser, der have overtaget disse Huse? Jeg synes, at det er saa overordentlig vigtigt at faa klaret dette Spørgsmaal til Bunds, naar vi skulle gøre op, om Forsøget er lykkedes. Angaaende dette foreligger der imidlertid intet, men jeg synes, at den højtærede Landbrugsminister med stor Lethed kunde have fremskaffet disse Oplysninger gennem Kommissionen. Jeg hørte vel, at den ærede Minister, hvem Sagen skylder stor Tak for den Maade, hvorpaa han har taget sig af den, udtalte noget i Retning af, at det var kommet Landarbejderne til gode, men det havde dog haft sin store Interesse at have det paa Tryk i Form af en Statistik, saaledes at man kunde lade Tallene tale og ikke lade det enkelte Medlems individuelle Opfattelse være det afgørende i saa Henseende.

Man mangler ligeledes — synes det mig — for at være klar over, om Forsøget er lykkedes, en Beretning fra Kommissionerne gennem Landbrugsministeriet om, hvorledes disse Huse ere drevne, hvilken Form dette Landbrug i det væsentlige har haft, hvorledes Forholdene have udviklet sig paa disse Landbrug, efterhaanden som de faa Aar ere gaaede, i hvilke de have været i Drift. Den ærede foregaaende Taler var noget inde paa det ved at sige os, hvorledes Husdyrenes Antal var steget paa disse Lodder, og det var netop

noget i den Retning, vi burde have at vide, og vi burde have faaet det at vide og kunde have faaet det at vide gennem Motiverne til dette Lovforslag. Vi vilde da have staaet noget klarere. Driftsmaanden paa disse Brug, disse Brugs Fremgang igennem de faa Aar, der ere gaaede, i det hele taget alt, hvad der kunde fremskaffes af Oplysninger om disse Huse, burde der have været fremskaffet Oplysninger om til Rigsdagen, saaledes at vi vidste, hvorledes vi stode efter dette korte Aaremaal, nu, da vi skulle til at afgøre, hvorvidt Forsøget er lykkedes eller ikke.

Jeg forstod den ærede foregaaende Taler saaledes, at han ogsaa noget antydede, at vi staa saaledes, at vi egentlig ikke kunne sige noget derom nu, da vi skulle fastslaa Resultatet. For mig personlig stiller Spørgsmaalet sig saaledes, at jeg vedblivende tror, at vi kunde være komne videre frem ad en anden Vej, kunde have dannet flere Hjem, have løftet Landarbejderne frem nok saa sikkert og i langt større Antal, end sket er, ved at gaa en ganske anden Vej, end vi ere gaaede.

Det forekommer mig, at det, det drejer sig om i denne Sag, er det at give den dygtige, hæderlige, flittige Arbejder paa Landet Jorden i Hænde. Det drejer sig mindre — synes jeg — om, at vi have Ejendomsobligationerne, det juridiske ved Sagen, i Orden, om Staten nu ogsaa har faaet sine Ejendomskontrakter og andre Papirer juridisk ordnede, saaledes at Statens Sikkerhed er fuldt betrygget. Vort Land bør dyrkes som et Husmandsland; vort Lands Natur er derefter, og vort Folks Natur er ogsaa derefter, og det er ikke saaledes med Jorden som med andet Værktøj og andre Produktionsmidler, at de slides, ældes og skulle fornyes, og man derfor er nødt til at henlægge noget til Vedligeholdelsesfonden. Jorden har tværtimod den Ejendommelighed — som et æret Medlem udtalte, en yngre Statshusmand havde sagt — at der er ingen Grænse for dens Ydeevne. Det var for øvrigt det daværende Medlem for Stege, Bojsen, der i sin Tid — saa vidt jeg husker, i 1890 — udtalte dette ret træffende og godt her i Salen. Det er saaledes, at hvis vi faa den hæderlige, dygtige, flittige Arbejder ud paa vor Jord, saa kunne vi lade ham arbejde med den i lige saa stor Udstrækning, som han har Lyst til — selvfølgelig ikke med Rovdrift, det vil ogsaa være temmelig vanskeligt paa saa smaa Lodder — men bruge denne Jord, og naar de saa have brugt den gennem en Aarrække, er det saaledes, at